

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΛΩΣΣΑ, ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ, ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Κείμενο

[Η διαφορετικότητα της γλώσσας]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Χρίστου Λ. Τσολάκη, Ομότιμου Καθηγητή του ΑΠΘ, «Από τα γράμματα στη γλώσσα». Αναδημοσιεύτηκε στο περιοδικό Φιλόλογος (τεύχος 152, Θεσσαλονίκη, σελ. 321) με αφορμή το τιμητικό αφιέρωμα στον Χρίστο Λ. Τσολάκη το 2013. Στο κείμενο προβάλλεται ο γλωσσικός πλούτος, ο οποίος αποτυπώνεται στον προφορικό και γραπτό λόγο.

Το σημαντικότερο ίσως γνώρισμα της γλώσσας είναι η διαφορετικότητα. Η γλώσσα σύγκεται¹ από αντίθετα στοιχεία. Το καθετί σ' αυτήν είναι μοναδικό. Το κάθε φώνημα μοναδικό. Η κάθε λέξη, η κάθε φράση, η κάθε πρόταση έρχονται και συνεισφέρουν στο λόγο και παραμένουν μοναδικά και ανεπανάληπτα. Τίποτε δεν είναι το ίδιο με το άλλο. Κι όμως τα πάντα πειθαρχούν στο νόημα της τέχνης και του λόγου.

Η γλώσσα, λοιπόν, αναδύεται, ως κοινωνικό προϊόν, μέσα από την ανθρώπινη κοινότητα με πλήθος γλωσσικές ποικιλίες (γλωσσικά επίπεδα), που αντιστοιχούν στις κοινωνικές ποικιλίες (κοινωνικά επίπεδα). Η γλώσσα δηλαδή «λειτουργεί σε πολλά επίπεδα και ανθίζει με ποικίλους τρόπους προφορικού και γραπτού λόγου, δημιουργώντας αμέτρητα κείμενα: που γράφονται και ακούγονται, ποιητικά και πεζά, λόγια και λαϊκά, περιγραφικά και αφηγηματικά, αποδεικτικά και κριτικά, πολιτικά και ρητορικά, ιστορικά και φιλοσοφικά, του θεάτρου και του κινηματογράφου, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, των αθλητικών σχολίων και των θρησκευτικών τελετών, των τίτλων και των διαφημίσεων, των περιθωριακών, της πιάτσας και του σαλονιού, του σπιτιού και της υπηρεσίας, κείμενα όλων των εκφάνσεων και όλων των στιγμών της ζωής, κείμενα, κείμενα, κείμενα, που ασταμάτητα υφαίνουν τις σχέσεις μας, την επικοινωνία μας, τον πολιτισμό μας».

Είναι ανάγκη, συνεπώς, να αποκτήσουμε συνείδηση αυτών των κειμένων, όπως είναι ανάγκη να αποκτήσουμε συνείδηση του προφορικού και του γραπτού λόγου και της ισοτιμίας τους, αν και ο προφορικός είχε τη χρονική προτεραιότητα. Εκατομμύρια χρόνια ο

¹Σύγκεται: αποτελείται

άνθρωπος μιλάει. Εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια γράφει. Εξάπαντος² η επινόηση της γραφής έχει δώσει μια ακόμη διάσταση στη σκέψη και μια ακόμη γλώσσα στη γλώσσα. «Με τη γραφή, όπως είπαν, ξεπεράστηκε: η μνήμη από την κρίση, ο μύθος από την ιστορία, η παράδοση από την ατομική σκέψη, [...]». Είναι αυτή που γκρέμισε τις αυθεντίες και οδήγησε στη δημοκρατία, αποταμίευσε τη σκέψη, την έκανε αθάνατη, και εξακτίωσε τον πολιτισμό σε όλα τα μήκη και σε όλα τα πλάτη του χώρου και του χρόνου. Με τη γραφή ο άνθρωπος διπλασίασε τη λειτουργικότητα της γλώσσας. Δεν είναι υποδεέστερος, όμως, και ο προφορικός λόγος: που ήταν και είναι πανανθρώπινος (όλοι μιλούν, λίγοι γράφουν), που είναι ο λόγος της άμεσης καθημερινής επικοινωνίας, που εκφράζει τη συνθήκη της στιγμής, που ζωντανεύει με τα παραγλωσσικά³ και τα εξωγλωσσικά στοιχεία (χειρονομίες, έκφραση προσώπου κλπ) την ανθρώπινη έκφραση, που είναι, τελικά, αυτός η γλώσσα.

ΘΕΜΑ 2β

«...κείμενα όλων των εκφάνσεων και όλων των στιγμών της ζωής, κείμενα, κείμενα, κείμενα, που ασταμάτητα υφαίνουν τις σχέσεις μας, την επικοινωνία μας, τον πολιτισμό μας.» (2^η παράγραφος)

Ο συγγραφέας στο παραπάνω απόσπασμα παραθέτει την λέξη **κείμενα** κατ' επανάληψη. Να δικαιολογήσεις τη χρήση της επανάληψης και του ασύνδετου σχήματος που συνδέει τα νοήματα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3

Υπόθεσε ότι συμμετέχεις ως μαθητής/τρια της Α' τάξης σε ημερίδα που διοργανώνουν από κοινού ο Σύλλογος Διδασκόντων και ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου σου με θέμα την καλλιέργεια της γλωσσικής δεξιότητας. Σε ομιλία 250-300 λέξεων να εκφράσεις τη γνώμη σου για την προσφορά του προφορικού και γραπτού λόγου στην ανθρώπινη κοινωνία και στον πολιτισμό. Στην οργάνωση της επιχειρηματολογίας σου μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου αναφοράς.

Μονάδες 40

² Εξάπαντος: οπωσδήποτε.

³ Παραγλωσσικά στοιχεία: ένταση φωνής, επιτονισμός, ρυθμός κ.λπ.